

Muur- en gewelfschilderingen in de Johannes de Doperkerk te Huizinge.

Het interieur heeft in de loop der eeuwen vijf kleurstellingen gekend. De huidige vijfde, het resultaat van de 20^e eeuwse restauratie, laat delen van elke vorige periode zien.

1^e periode. Zoals bij een heel aantal laatromaanse kerken in Groningerland, was het interieur van de Johannes de Doperkerk te Huizinge bij de bouw geheel voorzien van een rode sauslaag met witte schijnvoegen. De gewelven hadden imitatie-baksteenvlechtwerk met in de sluitringen figuratieve motieven. Bij de restauratie in de jaren 1960-63 is deze kleurstelling op de bovenhelft van de noordmuur en op de lisenen in het zicht gelaten. Op de noordmuur is ook te zien dat de kerk bij het aanbrengen van de gewelven verhoogd is. De gewelven werden namelijk eerst aangebracht als het gebouw helemaal gereed was en de kap gedekt, men wachtte tot het muurwerk was gezet. Hier besloot men bij de bouw van de gewelven, om wat voor reden dan ook, de kerk rijziger te maken. De oudste figuratieve schilderingen zijn nog vaag te zien in de sluitringen, ze behoren bij de rode periode. In de westelijke gewelfschotel is een centaur afgebeeld, in het tweede gewelf waarschijnlijk een griffioen en in het koorgewelf Christus. Op een aantal lisenen zijn wijdingskruizen (kruis op globe) geschilderd, waarop de wijbisschop de kerk had gewijd. Ooit waren er twaalf het getal van de apostelen, waarom ze ook apostelkruizen worden genoemd.

De centaur, het menspaard is beeld van de beide naturen van de Godmens Jezus Christus. De griffioen is half arend, half leeuw en verbeeld Christus als koning van hemel en aarde. Op enkele kapitelen zijn maskertjes aangebracht en op de gordelbogen een grijze strook met dubbele voegen.

2^e periode. Waarschijnlijk dateert de architectuur polychromie aan de koorsluiting uit het laatste kwart van de 15^e eeuw, iets later werden muren en gewelven witgepleisterd en bogen, ribben en pilasters roodgeverfd. In het tweede gewelf uit het westen werden voorstellingen van het Laatste Oordeel en de Heilige Dorothea aangebracht. In het 3^e gewelf de apostel Johannes en een tekst.

3^e Periode. In het 2^e kwart van de 16^e eeuw kregen het centrale deel van de gewelven plantaardige versieringen en de noordzijde van het koorgewelf een afbeelding van de eenhoorn.

4^e Periode. Toen in 1594 na het Tractaat van Reductie, de kerken de protestanten ten deel vielen, werden de kerken langzamerhand ontdaan van alles wat aan de rooms-katholieke eredienst herinnerde. Ook werden alle muur-en gewelfschilderingen met witkalk overdekt. Dit omdat het roomse voorstellingen waren, maar waarschijnlijk ook omdat de mode van het Hollands classicisme zijn intrede deed waarin men koos voor strenge vormen en koele, vlakke kleuren waartegen het eikenhout fraai afstak.

5^e Periode. Bij de restauratie in 1960-63 vond men achter de witkalk bovengenoemde kleurperiodes terug en besloot men om gedeeltelijk alle periodes te laten zien, waardoor het interieur een wat wonderlijk aanzicht biedt. Middeleeuwse bonte kleuren gecombineerd met streng classicistisch kerkmeubilair.

2^e gewelf vanuit het westen:

Het Laatste Oordeel: In het midden zit Christus op de regenboog (Gen. 9:13 en Openb. 4:3) uit zijn mond komen het zwaard der gerechtigheid (Openb. 1:16) en de lelietak der barmhartigheid. Onder zijn voeten de aarde, als een voetbank zijner voeten. (o.a. Matth. 5:35 en Hand.7:47) Hij toont zijn wonden in handen, voeten en in zijn zijde. (Lijdende Christus) Met de rechterhand maakt hij het spreekgebaar. (Majestas Domini) Aan zijn rechterzijde bevinden zich Maria met Schutzmantel en het gotische hemelhuis, (het huis met de vele woningen Joh 14:2) Petrus staat er met een opgeheven sleutel aan de hemel deur, verlost en kijken door de ramen naar buiten. Ter linkerzijde van de Moeder Gods bevinden zich Johannes de Doper en de hellemuil. Maria en Johannes vertegenwoordigen alle heiligen die bij Christus voorbede doen voor de gelovigen. (Christus tussen Maria en Johannes vormen de Deësis, gebed of aanbidding) In het middenvak naast Christus staan

Met opmerkingen [RW1]:

bazuinengelen, onder Hem staan doden op uit hun graven en de aartsengel Michaël die de zielen weegt. (het zielenwegen komt uit het oud-Egyptisch dodenboek) In de hellemuil (Job 41) bevinden zich de verdoemden door de hoofdviavel omarmd. Een hulpviavel ranselt een verloren ziel ter helle. Wellicht is een van de verdoemden een bisschop.

De vrouwenfiguur in hetzelfde gewelf is Dorothea met een korfje bloemen (naamdag 6 februari), de marteldood gestorven onder de vervolging van keizer Diocletianus in de vierde eeuw.

Laatste oordeel.

3e gewelf vanuit het westen

Hier werden bij de restauratie een afbeelding van de apostel Johannes met de kelk gevonden een onleesbaar geworden opschrift. Ze zijn om wat voor reden dan ook, niet in het zicht gelaten.

Apostel Johannes

Koorgewelf:

De eenhoorn wordt in de Physiologus (2^e eeuw Alexandrië) beschreven als een klein fel dier, als een bokje met een hoorn midden op de kop. Geen jager kan het benaderen omdat het zeer sterk is. Hoe wordt het nu gevangen? Zij leggen een (geklede) maagd voor hem neer en hij springt in haar schoot. (te zien in Loppersum) De eenhoorn is het symbool van de maagdelijke geboorte, dus verwijst het zowel naar Maria als naar Christus. In Huizinge heeft wellicht onder deze afbeelding het Maria-altaar gestaan, waarover ooit een geschil was.

De eenhoorn.

Reint Wobbles, Huizinge januari 2017

